

Klagenemnda for krav om kompensasjon og billighetserstatning
for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i
internasjonale operasjoner

Unntatt off., jf. offl § 13.1 jf. fvl § 13.1

VEDTAK

Klagesak nr.: 16/2012

Klager:

Klagen gjelder: Krav etter forskrift 2009-12-22 nr. 1768 om
særskilt kompensasjonsordning.
Spørsmål om innhentet spesialisterklæring er
mangelfull.

Beslutningsdato: 8. november 2012

I behandlingen har deltatt: Anne Stine Eger Mollestad
Eva Klepsland Drageset
Odd Helge Olsen
Trond Jørgensen

Konklusjon: Klagen tas til følge – saken hjemvises til Statens
pensjonskasse for innhenting av ny
spesialisterklæring og ny behandling.

1. Sammendrag av saksgangen

Klagen gjelder krav etter forskrift 2009-12-22 nr. 1768 om særskilt kompensasjonsordning for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i internasjonale operasjoner (kompensasjonsforskriften).

██████████, heretter kalt skadelidte, født ██████████, deltok i FN-tjeneste i ██████████ i ██████████. Han var geværmann i kompani ██████████ med base i ██████████. Her var han i halvannen måned, før han ble overført til mekanisert tropp som sjåfør og reparatør. Skadelidte opplevde flere traumatiske hendelser under FN-tjenesten, og har i ettertid slitt med søvnløshet, selvmordstanker, psykiske traumer og markante spise- og fordøyelsesforstyrrelser.

Etter hjemkomst jobbet skadelidte i bilforretningen ██████████, men byttet jobb i 1981 for å få kortere arbeidsvei da han etter eget utsagn begynte å få vansker med å ta kollektiv transport. Deretter jobbet han på ██████████ bilforretning. I 1981 var han på ██████████. Fra 1982 til 1997 jobbet han som servicetekniker på hydraulisk utstyr ved ██████████. Frem til 2000 jobbet han med hydraulikkmontering ved ██████████. Skadelidte har vært arbeidsledig, gått på diverse kurs og hatt kortvarige arbeidsforhold gjennom NAV i perioden 2001 til 2003. Fra 2005 mottok han rehabiliteringspenger.

Det foreligger to psykiatriske spesialisterklæringer fra dr. Per Oscar Feet i forbindelse med skadelidtes søknad om uførepensjon. I erklæringen fra 2001 konkluderte dr. Feet med at skadelidte hadde diagnosene PTSD, blandingsmisbruk og personlighetsforstyrrelse. I 2004-erklæringen kom han til at skadelidte hadde diagnosene panikkpreget nevrose med agorafobi og blandingsmisbruk. I begge erklæringene anbefalte han mer behandling i stedet for uførepensjon, samtidig som han anga at prognosen var dårlig. Skadelidte fikk avslag på søknad om tidsbegrenset uførestønning/uførepensjon av ██████████ trygdekontor i 2005. Begrunnelsen for avslaget var at trygdekontoret ikke kunne se at det var gjennomgått noen form for behandling for psykiske plager og heller ikke forsøkt yrkesrettet attføring.

I forbindelse med skadelidtes klage på avslaget ble det innhentet spesialisterklæring fra dr. Berthold Grünfeld, der det ble konkludert med at skadelidte hadde diagnosen tilpasnings- og personlighetsforstyrrelse, angstlidelse og ryggsmerte/dorsalgi. Det ble også avgitt uttalelse fra seksjonsoverlege Danuta Elzbieta Polak ved Aker universitetssykehus i 2006, der det fremgår at skadelidte begynte å få store psykiske problemer fra 1986. Skadelidte ble innvilget varig uførepensjon i 2006 etter en uføregrad på 100 % med uføretidspunkt 1. april 1999.

I medisinsk erklæring datert 17. januar 2007 avgitt i forbindelse med skadelidtes søknad om erstatning etter forskrift 2004-12-02 nr. 1563, mente fastlege Peter Kittelsen at alle skadelidtes «psykiske symptomer, sannsynligvis i hvert fall delvis hans kroppslige smerter, og (indirekte) hans medikamentavhengighet kan relateres til PTSD». I epikrise datert 28. oktober 2010 fra ██████████ DPS (hvor skadelidte har vært til behandling over lang tid), fremgår det at skadelidte er pasient «med kjent behandlingsresistent PTSD og agorafobi med panikkangst, uføretrygdet grunnet sin tilstand». Det ble innvilget billighetserstatnings basert på en medisinsk invaliditet på 30 %.

Da skadelidte fremsatte krav om erstatning etter forskrift 2009-12-22 nr. 1768 om særskilt kompensasjonsordning, ble det innhentet spesialisterklæring fra spesialist i klinisk voksenpsykologi, Bård Greve. Dr. Greve kom til at skadelidte ikke har diagnosen PTSD, men F40.0 Panikklidelse med agorafobi og F33.0 Tilbakevendende depressiv lidelse, aktuell episode

mild. Han konkluderte med at det ikke foreligger årsakssammenheng med FN-tjenesten. På denne bakgrunn har SPK avslått klagers krav om kompensasjon. Vedtaket er rettidig påklaget. I klagen anføres at FN-tjenesten er årsak i skadelidtes psykiske belastningslidelse.

For Klagenemnda møtte skadelidte og redegjorde for sin sak. Han stilte seg uforstående til dr. Greves konklusjon om at han ville ha utviklet psykiske problemer selv om FN-tjenesten tenkes bort. Videre mente skadelidte at han fikk sitt første angstanfall i 1983, og var hos fastlegen sin på [REDACTED] legesenter angående psykiske symptomer. Han er overrasket at det ikke er innhentet medisinsk dokumentasjon fra den tiden. Han husker å ha vært til behandling to til tre ganger i uken på 1980-tallet. Skadelidtes tilstand har vært slitsom for familien. Han reiser ikke på ferier, tar ikke t-baner eller trikk og klarer ikke å gå i butikker.

2. Nemndas vurdering

Det er uomtvistet at skadelidte er varig ervervsmessig ufør med en uføregrad på 100 %. Uførevedtaket er dels knyttet til ryggplager, dels til psykiske plager. Det sentrale spørsmålet i saken er om de psykiske plagene helt eller delvis kan føres tilbake til tjenesten. Videre er det spørsmål om ryggplagene har innvirkning på skadelidtes ervervsuførhet, eller om denne alene skyldes de psykiske plagene, slik skadelidte fremholder. Skadelidte har bevisbyrden for at han oppfyller kravene for dekning etter forskriften. Skadelidte har ikke vært representert ved advokat.

Den sakkyndige, dr. Greve har i sin erklæring fremholdt at det ikke foreligger dokumentasjon på psykiske plager før 1998. Skadelidte på sin side fremholder at det finnes omfattende dokumentasjon tilbake til 1980-tallet og at han allerede på dette tidspunkt fikk behandling samt hadde særlig avtale med sin arbeidsgiver om en fleksibel arbeidsordning som bidro til at han over tid evnet å stå i arbeid.

Den sakkyndige har funnet at flere av kriteriene for å konstatere PTSD foreligger, men konkluderer med at det ikke foreligger PTSD. Han har funnet at de nevnte hendelser skadelidte var utsatt for under tjeneste vurderes å inngå i traumekriteriet, kriterium A. Han finner videre at B og C-kriteriet under tvil er oppfylt, dvs. gjenopplevelse/ flashbacks og unnvikelsesatferd. Derimot finner han ikke at D-kriteriet er oppfylt, dvs. ute av stand til å huske eller vedvarende symptomer på økt psykologisk sårbarhet og aktivering. Den sakkyndige finner ei heller at E-kriteriet er oppfylt, dvs. at B, C og D-kriteriet må ha vært oppfylt innen 6 måneder etter traumet.

Den sakkyndige vurderes også skadelidtes tilstand opp mot de såkalte Lie-kriteriene eller nakkeslengkriteriene, som også er angitt i Rt. 1998 s 1565. Han finner at skadelidte ikke oppfyller kravene til akuttssymptomer eller brosymptomer, men at skadelidtes plager mer sannsynlig kan forklares i andre årsaker. Han konkluderer med at det er sannsynlig at skadelidte ville ha utviklet psykiske problemer selv om han ikke hadde tjenestegjort i [REDACTED]. Den sakkyndige har ikke belyst hva som eventuelt har utløst denne tilstanden.

Nemnda har i en tidligere avgjørelse, sak 11/2011, lagt til grunn at de såkalte Lie-kriteriene må anvendes med varsomhet på psykiske lidelser. Det er i den sammenheng vist til Rt. 1998 s. 1565 på s. 1577, og Rt. 2010 s. 1547 i premiss 46 flg, hvor det også var tale om nakkeskade. Lie-kriteriene er basert på diagnostisering av somatiske lidelser, nærmere bestemt nakkeslengskade som følge av whiplash-mekanisme som har et bestemt symptommmønster. Ved nakkeskader forventer man at plagene er av en slik karakter at lege oppsøkes og at det således

vil forefinnes medisinske journaler og behandling så vel i akuttfasen som etterfølgende, jf. krav til akutt symptomer og brosymptomer.

Etter kompensasjonsforskriften er det et krav at det er oppstått en psykisk belastningslidelse som følge av den internasjonale tjenesten, jf. forskriftens § 3. Det er ikke et krav til bestemte psykiatriske diagnoser som for eksempel PTSD. Det er tilstrekkelig å sannsynliggjøre at det er oppstått en psykisk belastningslidelse. Nedtegnelser i medisinske journaler og behandling for psykiske plager vil kunne dokumentere en slik tilstand, men erfaring viser at personer med psykiske belastningslidelser ikke nødvendigvis oppsøker behandling. Det utelukker ikke at en person kan ha vært syk, men man må da se hen til den totale bevissituasjon.

Dr. Greve har for sin konklusjon lagt til grunn at skadelidte har vært symptomfri frem til 1998, i det det ikke foreligger medisinsk dokumentasjon på skadelidtes psykiske symptomer før den tid. Hans vurderinger om PTSD og årsakssammenheng synes i hovedsak å knytte seg til manglende dokumentasjon. Nemnda påpeker at manglende journalutskrifter ikke nødvendigvis er sammenfallende med fravær av symptomer. Den manglende dokumentasjon gir etter nemndas syn ikke grunnlag for å trekke en slik konklusjon, men åpner snarere for flere spørsmål.

Skadelidte har ikke hatt advokat og det påhviler da SPK et særlig ansvar for å sikre at saken er tilstrekkelig opplyst. Nemnda kan ikke se at SPK i tilstrekkelig grad har undersøkt hvorfor det ikke foreligger medisinsk eller annen dokumentasjon fra perioden etter tjeneste og frem til 1998. Skadelidte på sin side fremholdt i møte for nemnda at det finnes dokumentasjon så vel på behandling og legebesøk, som informasjon hos tidligere arbeidsgiver. Han fremholdt også at plagene har vært til stede fra han var i tjeneste og de har vedvart. Verken den sakkyndige eller SPK har ansett det som nødvendig å innhente annen dokumentasjon for å klarlegge skadelidtes psykiske tilstand etter FN-tjenesten, herunder opplysninger fra familie, arbeidsgiver, eller skadelidte selv mv.

Nemnda er ikke enig i SPKs anførsel om at beviskravet er vurdert lempelig. Tvert imot synes avgjørelsen alene å bygge på den sakkyndiges vurderinger, til tross for at den avviker fra uførevedtaket og tidligere sakkyndige erklæringer, samt skadelidtes egne opplysninger. Etter nemndas syn etterlater det en rekke åpne spørsmål. SPK har ikke selv tatt skritt for å sikre at skadelidte får juridisk bistand som kunne ha bidratt til å opplyse saken på tilfredsstillende vis. SPK har da et særlig ansvar for å sikre sakens opplysning. Det kan nemnda ikke se er gjort.

Det fremstår også som uklart hvorfor den sakkyndige konkluderer med at skadelidte ville ha utviklet de psykiske symptomene uansett om FN-tjenesten tenkes bort. Om det alene bygger på at fraværet av dokumentasjon tilsier at sykdomsforløpet må ha en annen årsak, er etter nemndas syn ikke nok. Skadelidte fremholder selv at hans ryggproblemer var underordnet og pr i dag ikke tilstedeværende, slik at de ikke har betydning for hans ervervsuførhet.

Nemnda finner etter dette at saken ikke er tilstrekkelig opplyst. Den manglende dokumentasjonen før 1998 og spesialisterklæringen fra dr. Greve etterlater tvil omkring spørsmålet om årsakssammenheng. Etter nemndas syn fremstår det derfor som et åpent og mangelfullt utredet spørsmål om skadelidtes psykiske belastningslidelse har sin årsak i FN-tjenesten. Spesialisterklæringen fra dr. Greve gir ikke grunnlag for å ta stilling til årsaksspørsmålet. Etter nemndas syn kan han ikke bebreides for at saken ikke er tilstrekkelig opplyst.

Klagenemnda kommer etter dette til at det må innhentes ny spesialisterklæring. Utgifter til utarbeidelse av en ny spesialisterklæring dekkes i sin helhet, jf. forskrift om klagenemnda § 13. Valg av spesialist må skje i samarbeid mellom skadelidte og SPK.

Skadelidte har også krav på å få dekket rimelige og nødvendige utgifter til juridisk bistand i anledning krav under kompensasjonsforskriften. Skadelidte bør veiledes om sine rettigheter i så henseende, jf. også forvaltningslovens § 11 og SPKs plikt her. Det påhviler SPK å vurdere kravet fra skadelidte på nytt når ny sakkyndig erklæring er innhentet. Saken bør gis prioritet og følges opp utenom den alminnelige saksrekken.

Skadelidtes utgifter til reise i forbindelse med klagebehandlingen dekkes etter kvittering.

3. Konklusjon

Klagen tas til følge. Saken hjemvises til ny behandling i SPK. SPK skal innhente ny spesialisterklæring i samsvar med særskilt mandat og foreta ny behandling av saken. SPK skal veilede skadelidte om hans rettigheter knyttet til juridisk bistand i anledning saken.

Vedtaket er enstemmig.

Oslo, 7. desember 2012

Anne Stine Eger Mollestad
Klagenemndas leder